

Hangversenytermek Magyarországon

Ki, hol, mennyiért és miért bérel

Az utóbbi években több új koncerthelyszínen is hallgathatja a közönség a zenekarokat, kérdés hát, hogy mely termek a legnépszerűbbek és ennek mi az oka. Az együttesek körkérdésre válaszolva meséltek bérleti, bérlétezési szokásaikról, s a bérbeadók is elmondták, milyen szempontok szerint, hogyan állítják össze a kalendáriumukat, mennyit kérnek a termekért, kik és hányszor lépnek fel náluk.

A körkérdésre válaszoló együttesek koncertszáma egy szezonban 54 és 124 fellépés között van, s akad, aki minden alkalomra bérel termet valahol. De még az állandó helyszínnel rendelkezők is körülbelül fellépéseik egyharmadában – sőt van, aki több mint felében – más helyszínen muzsikálnak.

Akad együttes, ahol úgy vélekednek, a magyarországi szimfonikus zenekari élethez rendelkezésre álló, épített infrastruktúra rendkívül fejletlen, két-három koncerthelyszínt leszámítva messze elmarad a XXI. század kívánta követelményektől...

S mit gondolnak az együttesek, miért jó egy terem? Mi alapján választanak egy rendez-

vényhez? A legtöbben a műsor, az akusztika, a helyszíni és technikai lehetőségek, valamint a befogadóképesség alapján döntenek. S persze, ugyanilyen lényegesek a pénzügyi keretek is, a méretgazdaságosság, a megtérülés. Van, ahol a sok éves hagyomány diktál, s miután a Zeneakadémián már hetven éve rendeznek bérletsorozatot, ezért ragaszkodnak ehhez a helyszínhez. Akad vidéki együttes, amely ennek kapcsán megemlíti, hiába nagyobb a bevétel Budapesten, számukra a bérleti díj a fővárosi koncerttermek esetében horribilis. Arról nem is beszélve, hogy a pesti közönség szervezés is problémákkal jár... A társulatok a hátrányok között emlegetik azt is, hogyha egy koncert-

helyszín egyben produkciós iroda is, akkor sokkal nehezebb az időpontegyeztetés, s alapjába véve nincs elég variációs lehetőség. Arra a kérdésre, hogy ha a büdzsé nem befolyásolná a döntést, melyik termet választanák, több együttes felelt úgy: a Müpát és a pécsi Kodály Központot, de sokan voksoltak a Zeneakadémiára és a BMC-re is. Akadt együttes, amely rangsora a következő volt: Kodály Központ, Müpa, Zeneakadémia. Bérletsorozatot is legszívesebben a Zeneakadémián és a Müpában rendeznének, s erre a listára a BMC is felkerült. Érdekes válaszok születtek arra a kérdésre, hogy a zenekarok mit tartanak előnynek és mit hátrálynak a termek kapcsán.

Az Olasz Intézet hangversenyterme

A Duna palota díszterme

A pécsi hangversenyterem előnyeként emlegették a kiváló akusztikát. Hátránya pedig – a fővárosi együttesek szerint – a Budapeستől való távolsága. De azért akadt zenekar, amely örömmel „elfogadná” így is a Kodály Központot.

Abban nagy az egyetértés a zenekarok között, hogy a Müpának csodás az akusztikája, a személyzet és a technikai feltételek egyaránt kiválóak, bonyolultabb techni-

kai igényeket támastó produkciók bemutatására ugyancsak alkalmas. Amit hátrányként említettek: volt, aki szerint a közönség számára nem nyújtja azt az élményt, mint ami a színpadon tapasztalható, más együttesnek pedig az volt a meglátása, hogy az akusztikája nem minden műfajhoz ideális. Akadt, aki azt emelte ki, hogy a mérete miatt nem könnyű megtölteni.

Van, aki a Zeneakadémia kissé hiányos technikai felszereltségét említette, de úgy vélekedik, akusztikailag ez a terem nyújtja a közönség számára a legnagyobb élményt (bár sokan nehezményezik az akusztika megváltozását a renoválás előtti állapothoz képest), s abban szintén egyetértettek az együttesek, hogy itt is kiváló a személyzet. Ahogy abban is, hogy a Zeneakadémián némileg behatárolja az előadható produkciókat

Műpa Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Zeneakadémia – Nagyterem

a csekélyebb befogadó képességű pódium. (Akad azonban, aki éppen a mérete miatt kedveli jobban a Zeneakadémiát.) Volt, aki e terem kapcsán a patinás légkört, a kedvező körülményeket, a jó elhelyezkedés emelte ki. Gondot jelent azonban a parkolás, s van, aki szerint a Zeneakadémián a kiszolgáló egységek szűkösek (s a hátrányok között említik a művészbüfé hiányát, valamint a magas árakat).

A BMC-t szintén több együttes dicsérte, minden szempontból kitűnő teremnek tartják. Akadt zenekar, amely úgy vélekedett, hogy nézőkiszolgálás, szakértelem szempontjából a legjobb. Amit hátrányként említettek e helyszín kapcsán, az a korlátozott befogadóképessége volt, s így leginkább kamara vagy jazz produkciókra ideális.

A Vigadó kapcsán volt, aki azt említette, hogy a felújítás óta megszűnt a koncertterem érzete, de jó akusztikájú, felszereltségű terem, amelyhez szakértő és segítőkész személyzet társul.

A fővárosi zenekarok közül akad, aki szívesen koncertezik még az Erkel Színházban is, ahol a felújítást követően megmaradt a kitűnő akusztika, s nagy színpadával és zenekari árkával nagyobb produkciók bemutatását is lehetővé teszi.

A Klauzál Házban, Budafokon is szívesen lépnek fel, amit kicsi, de jó akusztikájú teremnek tartanak. A kedvelt helyszínek közé tartozik még az Olasz Kultúrintézet is, s van együttes, amely ifjúsági rendezvényeinek a Magyar Nemzeti Múzeum szolgálg helyszínül.

A körkérdésre adott válaszokból is egyértelműen kiderült, a teremnélküliség sok együttes számára jelent gondot.

Az NFZ-nek sincs saját terme, de otthonuként szolgál a Müpa, ahol a hangversenyteremben is elsőbbséget élveznek koncertszervezésben. Nincs saját terme – a budapestiek közül – a Dohnányinak, a MÁV-nak, az óbudaiaknak. A Duna Szimfonikusoknak – igaz kisebb méretű –, de azért akad otthona, a nagyon jó helyen fekvő Duna Palota. A pécsi Kodály Központ a Pannon Filharmonikusoké, a szombathelyiek a Bartók Terem mellett a város számos helyszínén

Bartók terem, Szombathely

Művészetek Háza, Miskolc

BMC

muzsikálnak, s az AGORA Művelődési és Sportház nemrég befejezett felújítása után az akusztikája sokkal megfelelőbbé vált, mint korábban. A miskolciak a Művészetek Házáat tekinthetik leginkább saját helyszínnek, de itt csak a hangversenyeiknek körülbelül egyharmada hangzik fel, a többi esten máshol játszanak... A debreceniek a Kölcsey Központban muzsikálnak a leggyakrabban, a győriek pedig a Richter Terem. De ez utóbbi együttes is, akárcsak a Szegedi Szimfonikus Zenekar (ez a társulat a

Szegedi Nemzeti Színházban, a Korzó Zenaházban és a Fricssay-teremben koncertezik a városban) nagyon szeretne már végre egy olyan saját hangversenytermet, amely a zenekar minőségéhez illik.

Azt viszont több, regionális feladatot is ellátó, művelődési házakban rendszeresen muzsikáló zenekar kifejtette: bár az akusztika ezeken a helyszíneken nem az igazi, az ott élő közönséggel való találkozás, a magas művészet közvetítése sokkal fontosabb cél, mint hogy ezen bánkódjanak.

Hogyan látják mindezt a termek bérbeadói?

Csonka Andrástól, a Zeneakadémia programigazgatójától tudjuk meg, hogy a Liszt Ferenc téri épületben a foglalásoknál figyelembe kell venni az egyetemi élethez köthető koncerteket, vizsga- és diplomahangversenyeket. Emellett a ZAK most már saját maga is szervez koncerteket, ezek száma a két teremben együtt eléri a 150-et,

„Mi főleg kamaraprodukciónkat szervezünk, a fővárosi zenekarok ugyanakkor nagyon sok szimfonikus bérelti sorozatot hoznak hozzánk. A Zeneakadémián a befogadott koncertek száma egyre nő, 2016-ban már 170 fölötti az igény, s naponta érkeznek még újabb és újabb kérések. Van egy felső limit, mert saját programjainknak és főként a vizsga és diploma koncerteknek helyet kell biztosítanunk, és szükség van üres napokra is pl. karbantartás miatt. De úgy látom, ez a szám nagyjából már kielégíti az igényeket.”

Ha valaki koncertre bérlő a helyszíneit, természetesen a Zeneakadémia is árulja a befogadott produkció jegyeit, s a terembérlet-höz jár egy alapszolgáltatási kör: műszaki személyzet, világítás, zongora, de például zongorahangolásért külön kell fizetni.

S hogy kik a fellépők? Csonka András azt mondja, az összes fővárosi zenekarnak van náluk bérelti sorozata, köztük a Budapesti

Kodály Központ, Pécs

Richter terem, Győr

Fesztiválzenekar is egyre gyakrabban bérlí a termet, s jelen van rendszeresen a NFZ is. Egy-egy koncertre vidéki társulatok is ellátogatnak a Liszt Ferenc térre.

Technikailag sokat fejlődött a terem, most már a kórusülésre is el lehet helyezni a hangszeres szólamokat, ha nagyobb zenekari felállásra van szükség, s szoktak is ezzel élni a zenekarok. Ahogy újdonság az is, hogy a bérbevevők kérhetnek vetítést is, vagy a szövegkiírók használatát.

A BFZ és az NFZ hosszú távra tervez, az ő

dátumaik a mi program tervezésünkkel párhuzamosan kerülnek be a rendszerbe. A többi zenekarét időben beírjuk, és megpróbálunk figyelni a kialakult arányok megtartására. Még arra is ügyelünk, hogy nagyjából ugyanazokat a napokat kapják meg az együttesek, sőt, arra is figyelünk, hogy az se soruljon ki, aki túl későn jelentkezik. Nyilván mindenki hétvégén szeretne fellépni, ezt azonban lehetetlen teljesíteni, hiszen nem csak hétvégéből áll a hét. Ezzel együtt igyekszünk a tervezésnél mindig zenekar-barátok maradni.”

A nagyterem bérleti ára 1 millió forint, s nagyjából 150 ezer forintba kerül a kiszolgáló személyzet. (A Solti Terem ára 400 ezer Ft, amelyhez a kiszolgáló személyzert még kb. 50 ezer Ft-ot kell fizetni.)

Fele saját, fele felkérés a Müpában

A Duna-parti, több mint egy évtizedes múltra visszatekintő palotában átlagosan 15 hazai együttes lép fel egy-egy szezonban, ebben a számban benne vannak a szimfonikus nagyzenekarok és a kamara-együttesek egyaránt. Évadonként 60-70 este bérlik a házat, és 60 körüli a közreműködői felkérések száma – olyan rendezvényekre kérnek fel zenekarokat, mint a Budapesti Wagner-napok, a Szimfonikus felfedezések sorozata, illetve különböző fesztiválprogramok. S persze évről évre kiválasztják az Évad Együttesét is.

Azt mondják, változó, hogy mennyivel előbb foglalják le a termet. A szimfonikus zenekari foglalások 2-3 évvel előtte jönnek be, a 2016–17-es évadjuk már most teljesen megtelt, s a 2017–18-as szezon is közel tele van.

A Müpában a programok kapcsán minden évben összehívják a hazai együtteseket, és előzetesen egyeztetik a következő szezon terveit. Az első helyen a saját, betervezett programok, illetve a működési rend szerint, kötelezően kiadandó napok, valamint stra-

A Nemzeti Múzeum hangversenyeknek otthont adó egyik terme

tégiai partnereik foglалásai állnak. Itt is megfigyelhető, hogy a legnagyobb igény a pénteki és a hétfői napokra jelentkezik. Természetesen ebben az intézményben is árulják igény esetén a jegyeket, jó néhány együttes él is a Müpa ilyen típusú infrastruktúrájával.

Befogadott koncertek esetén a bérletsorozatok gyakoribbak (szimfonikus zenekarok bérletsorozatai), a Müpa saját rendezvényei

közül a legtöbb klasszikus zenei koncert szintén bérletes előadás. Évente rendszeresen 4-6 vidéki zenekar érkezik a Müpába.

A Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem napi terembérleti díja egy kulturális, nyilvános előadás esetén 1,4 millió Ft + Áfa, alapszolgáltatásokkal. (Ebben nincs benne a hoszteszek díja).

A Müpában az is azt tapasztalható, hogy általánosságban véve nő az igény a teremfog-

lalásra, de ebben a növekvő számban nem csupán szimfonikus zenekari koncertek szerepelnek, hanem egyéb produkciók is.

Pannontól a Filharmóniáig

A pécsi Kodály Központot évente 42 este a Pannon Filharmonikusok töltik meg muzsikával, s tíz alkalommal pedig a Filharmónia Magyarország koncertjeinek tapsolhatnak ezen a helyszínen az érdeklődők. Az együttes és a Filharmónia is saját magának szervezi a fellépőket, a programot, e kérdésben egyeztetnek egymással és a Kodály Központtal is. Ezen felül a működtető szervezet, a Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft. nem szervez szimfonikus zenekari koncerteket. A ZSÖK könnyűzenei, világzenei, jazz és bizonyos esetekben vokális klasszikus zenei programokkal tölti meg a termet. Pécsen nincsenek konkrét árak, minden megkeresésre árajánlat készül, s a bérbevevőknek van lehetőségük arra is, hogy megosztott jegybevétellel szerződjenek.

(A Pesti Vigadóról – a megújult koncerthelyszínről, a programösszeállításról, valamint a bérleti lehetőségekről az előző lapszámban volt olvasható egy hosszabb cikk.)

R. Zs.

PEARLE

Május 27–28-án, Wrocławban tartotta 51. konferenciáját a Pearle*, az európai előadó-művészeti intézmények munkáltatóinak szövetségeit tömörítő liga, amelynek tagja a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége.

Az eseménynek a város egyik büszkesége, az új zenei központ (National Forum of Music) adott helyet, melyre Európa 18 országából érkeztek a küldöttek. Wrocław 2016-ban Európa kulturális fővárosa.

Az idei konferencia egyik központi témája az előadói és szerzői jogok kérdésköre volt. Országoként különbözőek a törvények, de van törekvés az egységes európai szabályozás létrehozására. Egyre elterjedtebb a live streaming, azaz a valós idejű internetes közvetítés. Míg a médiumok által történő közvetítés esetén a rádió vagy a TV, addig a live stream esetében a zenekar, illetve az előadó-művészeti szer-

vezet a felelős a különböző jogokért. Külön gondot kell fordítani a kiadókat és az előadókat megillető jogokra. Az internetről, szabadon és ingyenesen letölthető anyagoknál figyelembe kell venni az adott ország törvényeit. Azaz előfordulhat, hogy fizikailag letölthető és kinyomtatható az anyag, azonban felhasználása illegális.

Szó volt az európai zeneművészeti egyetemekkel való kapcsolatáról, arról, milyen reformok szükségesek az oktatásban. Ezek között szerepel, hogy a végző muzsikusok legyenek tisztában a munkakörülményekkel, a munkahelyi szabályokkal, a szerzői jogokkal, legyenek képesek saját menedzselésükre, előadásokat, prezentációkat tudjanak tartani (pl.: ifjúsági programok), illetve a zenekarok működjenek közre abban, hogy a hallgatók kreditért végezhesenek Zenekari gyakorlatot az együtteseknél.

Egy Holland kolléga beszélt a bevándorlás kultúra-finanszírozásra gyakorolt hatásáról. Abban a városban ugyanis, ahol

az együttese működik, a bevándorlók aránya meghaladja az 50%-ot, a bevándorlók között pedig még a magasan kvalifikált értelmiségiek kultúrájának sem része a klasszikus zene. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a holland kisebbségnek játszanak. A város vezetése pedig olyan programokat preferál és támogat szívesen, amelyek mindenkinek szólnak. Másképp fogalmazva; a nem európai gyökerű kultúrával rendelkező bevándorlók számának növekedésével csökken a népességben a koncertre járók részaránya, amely jelentősen veszélyeztetheti a szektor működését, extrém esetben akár a létét is.

Külön szekcióülést tartott az Európai Zenekari Fórum, előkészítendő az őszi, Szófiában tartandó konferenciát. Az Európai Ifjúsági Zenekar megszűnésének kérdésében a Fórum nem kívánt állást foglalni, de további információt kér a döntéshozóktól, valamint indoklást arra vonatkozóan, hogy mi a konkrét oka a támogatás megvonásának.

Lendvai György